

Zmiana ocen stanu ochrony gatunków zwierząt w kolejnych obserwacjach monitoringowych w latach 2006-2011 i 2013-2014

Region alpejski

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba stanowisk 2006-2011	Liczba stanowisk 2013-2014	Wyniki monitoringu 2006-2011 oceny parametrów					Wyniki monitoringu 2013-2014 oceny parametrów				
					Populacja	Siedlisko	Perspektywy	Ocena ogólna	Ocena ogólna w regionie	Populacja	Siedlisko	Perspektywy	Ocena ogólna	Ocena ogólna w regionie
CHRZĄSZCZE														
1.	nadobnica alpejska	<i>Rosalia alpina</i>	30	64	5 FV 3 U1 16 U2	9 FV 2 U1 11 U2 2 XX	8 FV 9 U1 7 U2	5 FV 8 U1 13U2 4 XX	U2	64 XX 18 FV 23 U1 23 U2	27 FV 26 U1 11 U2	7 FV 28 U1 29 U2	XX	
2.	sichrawa karpacka	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	21	19	2 FV 10 U1 7 U2 2 XX	14 FV 7 U1	10 FV 11 U1	6 FV 13U1 2 XX	U1	8 FV 5 U1 5 U2 1 XX	2FV 15 U1 2 U2	11FV 7 U1 1 U2	1 FV 12 U1 6 U2	U1
MOTYLE														
3.	krasopani hera	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	19	5	1 FV 18 XX	18 FV 1 U2	5 FV 2 U2 12 XX	5 FV 1 U2 13 XX	XX	3 FV 2 XX	5 FV	5 FV	5 FV	FV
4.	modraszek arion	<i>Maculinea arion</i>	2	3	1 FV 1 U2	2 FV	2 U1	2 U1	U1	1 U1 2 U2	1 FV 2 U1	2 U1 1 U2	1 U1 2 U2	U2

5.	niepylak mnemosyna	<i>Parnassius mnemosyne</i>	4	6	1 FV 1 U1 1 U2 1 XX	3 FV 1 U1	1 FV 1 U1 1 U2 1 XX	1 FV 1 U1 1 U2 1 XX	U1	2 FV 1 U1 2 U2 1 XX	5 FV 1 U1	1 FV 1 U1 1 U2 3 XX	1 FV 1 U1 1 U2 3 XX	U1
MIĘCZAKI														
6.	poczwarówka Geyera	<i>Vertigo geyeri</i>	6	6	5 U1 1 U2	6 FV	3 FV 3 U1	5 U1 1 U2	U1	1 FV 2 U1 3 U2	5 FV 1 U2	4 FV 2 U2	1 FV 2 U1 3 U2	U2
7.	poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>	12	11	2 FV 9 U1 1 U2	10 FV 1 U1 1 U2	2 FV 9 U1 1 U2	2 FV 9 U1 1 U2	U1	8 FV 1 U1 2 U2	8 FV 2 U1 1 U2	6 FV 5 U1	6 FV 3 U1 2 U2	U1
GADY														
8.	wąż Eskulapa	<i>Zamenis longissimus</i>	5	7	1 U1 4 U2	5 FV	1 FV 4 U1	1 U1 4 U2	U2	1 FV 3 U1 3 U2	6 FV 1 U1	2 FV 5 U1	1 FV 3 U1 3 U2	U2
SSAKI														
9.	kozica tatrzańska	<i>Rupicapra rupicapra tatra</i>	1	1	1 FV	1 U1	1 FV	1 U1	U1	1 FV	1 FV	1 FV	1 FV	FV
10.	niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>	5	5	1 FV 1 U1 3 U2	2 FV 1 U1 2 U2	3 FV 1 U1 1 U2	1 FV 1 U1 3 U2	U1	2 FV 3 U2	1 U1 4 U2	5 U1	1 U1 4 U2	U2
11.	świstak tatrzański	<i>Marmota marmota latirostris</i>	1	1	1 FV	1 FV	1 FV	1 FV	FV	1 FV	1 FV	1 FV	1 FV	FV
12.	żubr	<i>Bison bonasus</i>	1	1	1 U1	1 FV	1 U1	1 U1	U1	1 U1	1 FV	1 U1	1 U1	U1
RAZEM			107	129				1 FV					3 FV	

			8 U1	4 U1
			2 U2	4 U2
			1 XX	1 XX

Uwaga: Kolorem ciemnozielonym zaznaczono gatunki, dla których wyniki monitoringu wskazują na poprawę stanu ochrony w stosunku do poprzednich obserwacji, pomarańczowym – gatunki, dla których wyniki monitoringu wskazują na pogorszenie stanu ochrony w stosunku do ostatnich obserwacji. Kolorem szarym zaznaczono gatunki, dla których różnica w liczbie stanowisk między obu etapami prac była zbyt duża, żeby mówić o pogorszeniu się czy poprawie sytuacji gatunku.

Z 26 gatunków zwierząt objętych monitoringiem w 2014 r. ponad połowa (14) nie była badana w poprzednim etapie prac.

Spośród 12 gatunków monitorowanych w obu etapach tylko w przypadku 3 gatunków: niepylaka mnemoszyny, świstaka tatrzańskiego i żubra) oceny z obu etapów są podobne.

Wyniki monitoringu 2013-2014 wskazują na lepszy stan ochrony 3 gatunków: poczwarówki zwężonej, węża Eskulapa oraz kozicy tatrzańskiej.

Poczwarówka zwężona. Choć ogólny stan gatunku w regionie w oparciu o wyniki monitoringu na stanowiskach można określić w obu etapach podobnie, jako niezadowolający, to porównanie ocen na stanowiskach pokazuje, że wzrosła liczba stanowisk z oceną ogólną FV. Najistotniejsze zmiany zaszły w ocenie parametru populacja: aktualnie 72% stanowisk z oceną właściwą (wyższe zagęszczenie osobników), poprzednio 17%. W związku z lepszymi ocenami stanu populacji wyższe są również oceny perspektyw ochrony (aktualnie 54% stanowisk w FV, poprzednio – 17%). Stan siedlisk oceniany był podobnie w obu etapach, choć nieco lepiej w poprzednim etapie (odpowiednio 73% i 83% stanowisk w FV).

Wąż Eskulapa. Tak jak w przypadku poczwarówki również stan węża Eskulapa w regionie można określić podobnie – jako zły U2 – na podstawie obu etapów monitoringu. Niemniej jednak zestawienie ocen na stanowiskach pokazuje, że sytuacja gatunku się poprawiła. W poprzednim etapie nie stwierdzono właściwego stanu ochrony gatunku na żadnym stanowisku, teraz na jednym. Aktualnie zmniejszyła się też (o jeden) liczba stanowisk w złym stanie ochrony. Poprawa wynika z lepszych ocen stanu populacji (większa liczba obserwowanych osobników). Natomiast oceny stanu siedlisk i perspektyw ochrony – bez większych zmian. Trzeba podkreślić, że utrzymanie dobrego stanu siedlisk jest związane ze stosowaniem zabiegów ochronnych; można przypuszczać, że tworzenie sztucznych łęgów przyczyniło się do poprawy stanu populacji.

Kozica tatrzańska. W przypadku kozicy tatrzańskiej stan ochrony uległ wyraźnej poprawie z niezadowolającego U1 na właściwy FV z powodu wyraźnego wzrostu liczebności gatunku. Stan pozostałych parametrów był określony jako właściwy w obu etapach prac.

Wyniki monitoringu 2013-2014 wskazują na gorszy stan ochrony w przypadku 4 gatunków: modraszka ariona, sichrawy karpackiej, poczwarówki Geyera i niedźwiedzia brunatnego.

Modraszek arion. W poprzednim etapie prac wyniki monitoringu na 2 stanowiskach wskazywały na stan niezadowolający U1, natomiast wyniki ostatniego etapu wskazują na stan zły (2 z 3 stanowisk z ocenami U2). Odpowiedzialne są za to oceny wszystkich parametrów. W ostatnim etapie prac badano o 1 stanowisko więcej i na tym stanowisku stan określono jako zły (z uwagi na stan populacji). Natomiast w przypadku 2 stanowisk badanych w obu etapach prac, na jednym zanotowano niższą liczebność niż poprzednio, a na obu gorzej oceniono stan siedlisk (zarastanie krzewami i zanikanie rośliny żywicielskiej). Wszystkie stanowiska zagrożone są w mniejszym lub większym stopniu sukcesją.

Sichrawa karpacka. W przypadku sichrawy karpackiej porównywanie wyników badań monitoringowych z 2013 r. do lat poprzednich jest trudne z 2 powodów: w ostatnim etapie monitoringu, zgodnie z zaleceniami w przewodniku, zmienił się nieco sposób prowadzenia prac i sposób oceny wskaźników, a po drugie, z części stanowisk badanych w pierwszym etapie prac zrezygnowano. Generalnie wyniki obu etapów wskazują na stan niezadowolający U1 w regionie (63% i 62% stanowisk z U1). , ale w ostatnim etapie prac mniej jest ocen FV, a więcej U2. Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku połowy z nich stan gatunku oceniono gorzej niż 6 lat temu. Różnice w wynikach między dwoma etapami prac w znacznym stopniu podyktowane są zmianami jakie poczyniono w metodyce badań. Z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że populacja sichrawy karpackiej nie podlega aktualnie istotnym, negatywnym zmianom. Nie obserwuje się wycofywania gatunku z dotychczas rozpoznanych obszarów.

Poczwarówka Geyera. Wyniki prac poprzedniego etapu wskazywały na ocenę niezadowolającą U1 na większości stanowisk, o czym zdecydował stan populacji (niskie zagęszczenia); stan siedlisk oceniono jako właściwy. Powtórne badania na tych samych 6 stanowiskach wskazują na stan zły na połowie z nich, przy czym decydują o tym bardzo niskie zagęszczenia. Do pogorszenia się sytuacji doszło na 2 stanowiskach (1/3 badanych), przy czym tylko na jednym wytłumaczeniem może być niska ocena stanu siedliska, wynikająca z mechanicznych zniszczeń powstałych wskutek usuwania skutków huraganu na sąsiadujących ze stanowiskiem powierzchniach leśnych.

Niedźwiedź brunatny. Wyniki poprzedniego etapu prac wskazywały na stan niezadowolający U1, a obecnego na stan zły U2. Różnice w ocenach na badanych stanowiskach dotyczą przede wszystkim stanu siedlisk, który w tym etapie prac oceniono na 4 z 5 stanowisk jako zły, a na żadnym jako właściwy. Nie oznacza to jednak istotnego pogorszenia się stanu siedlisk. W bieżącym etapie prac znacznie zwiększono powierzchnię badanych stanowisk, w związku z czym znacznie spadła wartość kardynalnego wskaźnika stanu siedliska – lesistość (do U2 dla większości stanowisk), bo waloryzacja wskaźników pozostała bez zmian. Potrzebna jest zmiana waloryzacji wskaźników siedliskowych. Uwaga: złe oceny stanu populacji na części stanowisk w obu etapach prac nie mają wpływu na ocenę stanu populacji w regionie. Osobnego komentarza wymagają 2 gatunki:

Krasopani hera. W poprzednim etapie prac badano znacznie więcej stanowisk (19) niż obecnie (5). Badania miały wtedy głównie charakter inwentaryzacyjny. Była to próba potwierdzenia występowania gatunku na podawanych w literaturze stanowiskach; na większości z nich gatunku nie stwierdzono. Z tych stanowisk zrezygnowano. Na stanowiskach badanych w obu etapach prac (5) stan gatunku określono jako właściwy FV w etapach prac.

Nadobnica alpejska. W przypadku nadobnicy wyniki prac obu etapów są nieporównywalne z uwagi na zastosowanie różnej metodyki monitoringu. Nieporównywalne są również same stanowiska (poprzednio stanowiskiem było leśnictwa, obecnie jest to powierzchnia w kształcie kwadratu, wielkości 1 km²).

Region kontynentalny

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba stanowisk 2006-2011	Liczba stanowisk 2013-2014	Wyniki monitoringu 2006-2011 oceny parametrów					Wyniki monitoringu 2013-2014 oceny parametrów				
					Populacja	Siedlisko	Perspektywy	Ogólna	Ogólna w regionie	Populacja	Siedlisko	Perspektywy	Ogólna	Ogólna w regionie
CHRZĄSZCZE														
1.	konarek tajgowy	<i>Phryganophilus ruficollis</i>	7	1	7 FV	4 FV 2U1 1 U2	4 FV 2U1 1 U2	4 FV 2 U1 1 U2	FV	1 FV	1 FV	1 FV	1 FV	FV
2.	pachnica dębowa	<i>Osmoderma eremita</i>	12	54	6 FV 5 U1 1 U2	5 FV 6 U1 1 U2	8 FV 4 U1	6 FV 6 U1	XX	18FV 14U1 19U2 3 XX	18 FV 33 U1 3 U2	20 FV 13 U1 17 U2 4 XX	12 FV 21 U1 21 U2	U1
MOTYLE														
3.	barczatka kataks	<i>Eriogaster catax</i>	8	15	6 FV 1 U1 1 U2	7 FV 1 U1	4 FV 3 U1 1 U2	6 FV 1 U1 1 U2	FV	3 FV 2 U1 8 U2 2 XX	12FV 3 U1	7 FV 6 U1 2 XX	2 FV 3 U1 8 U2 2 XX	U2
4.	czerwończyk fioletek	<i>Lycaena helle</i>	17	30	9 FV 5 U1 3 U2	10 FV 6 U1 1 U2	5 FV 8 U1 4 U2	8 FV 5 U1 4 U2	U1	11 FV 10 U1 9 U2	13 FV 13 U1 4 U2	8 FV 16 U1 5 U2 1 XX	6 FV 13 U1 11 U2	U1
5.	krasopani hera	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	8	11	2 FV 6 XX	8 FV	8 FV	8 FV	FV	3 FV 8 XX	8 FV 3 U1	7 FV 2 U2 2 XX	7 FV 2 U1 1 U2 1 XX	FV
6.	modraszek arion	<i>Maculinea arion</i>	12	15	5 FV 6 U1 1 U2	7 FV 3 U1 2 U2	7 FV 2 U1 2 U2 1 XX	3 FV 6 U1 3 U2	U1	3 FV 8 U1 4 U2	6 FV 6 U1 3 U2	3 FV 9 U1 2 U2 1 XX	2 FV 7 U1 6 U2	U2
7.	modraszek	<i>Polyommatus</i>	3	5	3 U2	3 XX	3 U2	3 U2	U2	5 U2	5 XX	5 U2	5 U2	U2

	eros	<i>eros eroides</i>												
8.	modraszek nausitous	<i>Maculinea nausithous</i>	19	34	4 FV 6 U1 9 U2	5 FV 13 U1 1 U2	6 FV 9 U1 4 U2	2 FV 11 U1 6 U2	U1	8 FV 13 U1 13 U2	16 FV 17 U1 1 U2	12 FV 17 U1 5 U2	3 FV 18 U1 13 U2	U1
9.	modraszek telejus	<i>Maculinea teleius</i>	23	39	7 FV 11 U1 5 U2	6 FV 15 U1 2 U2	7 FV 11 U1 5 U2	6 FV 10 U1 7 U2	U1	10 FV 14 U1 15 U2	20 FV 18 U1 1 U2	13 FV 21 U1 5 U2	6 FV 17 U1 16 U2	U1
10.	niepylak mnemoszyna	<i>Parnassius mnemosyne</i>	10	9	6 FV 1 U1 3 U2	6 FV 4 U1	4 FV 2 U1 2 U2 2 XX	6 FV 1 U1 2 U2 1 XX	U1	6 FV 3 U2	4 FV 4 U1 1 U2	3 FV 1 U1 1 U2 4 XX	5 FV 3 U2 1 XX	U1
11.	przeplatka aurinia	<i>Euphydryas aurinia</i>	34	34	21 FV 8 U1 4 U2 1 XX	23 FV 3 U1 8 U2	20 FV 8 U1 6 U2	22 FV 3 U1 9 U2	U1	18 FV 7 U1 9 U2	14 FV 14 U1 6 U2	9 FV 14 U1 9 U2 2 XX	11 FV 11 U1 12 U2	U1
12.	przeplatka maturalna	<i>Hypodryas maturalna</i>	9	16	2 FV 3 U1 2 U2 2 XX	3 FV 4 U1 2 XX	2 FV 5 U1 2 XX	3 FV 2 U1 2 U2 2 XX	U1	3 U1 13 U2	4 FV 5 U1 4 U2 3 XX	4 FV 9 U1 3 U2	1 FV 3 U1 12 U2	U2
13.	sówka puszczykówka	<i>Xylomoia strix</i>	1	5	1 XX	1 XX	1 XX	1 XX	XX	3 FV 1 U1 1 U2	1 FV 3 U1 1 U2	4 FV 1 U1	2 FV 2 U1 1 U2	U1
14.	strzępotek edypus	<i>Coenonympha oedippus</i>	8	10	6 FV 1 U1 1 U2	4 FV 2 U1 2 U2	2 FV 3 U1 2 U2 1 XX	2 FV 3 U1 3 U2	U1	4 U1 6 U2	6 FV 3 U1 1 U2	2 FV 7 U1 1 U2	4 U1 6 U2	U2
15.	strzępotek hero	<i>Coenonympha hero</i>	6	10	2 FV 2 U1 2 U2	2 FV 4 U2	3 FV 1 U1 2 U2	3 FV 1 U1 2 U2	U1	1 FV 3 U1 6 U2	3 U2 7 XX	4 FV 3 U1 2 U2 1 XX	4 U1 6 U2	U2
16.	szlaczkoń	<i>Colias</i>	9	9	1 FV	9 XX	6 U2	6 U2	U2	3 FV	9 XX	3 U1	3 U1	U2

	szafraniec	<i>myrmidone</i>			1 U1 7 U2		3 XX	3 XX		6 U2		4 U2 2 XX	5 U2 1 XX	
WAŻKI														
17.	łątka ozdobna	<i>Coenagrion ornatum</i>	2	2	1 FV 1 U2	1 FV 1 U2	2 U2	1 U1 1 U2	U2	1 FV 1 U1	1 FV 1 U1	1 FV 1 U1	1 FV 1 U1	U1
18.	trzepla zielona	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	48	62	30 FV 12 U1 6 U2	33 FV 13 U1 2 U2	30 FV 14 U1 3 U2 1 XX	29 FV 13 U1 6 U2	FV	40 FV 13 U1 9 U2	49 FV 9 U1 4 U2	46 FV 12 U1 3 U2 1 XX	40 FV 14 U1 8 U2	FV
MIĘCZAKI														
19.	poczwarówka jajowata	<i>Vertigo moulinsiana</i>	18	22	11 FV 7 U1	16 FV 2 U1	10 FV 8 U1	8 FV 10 U1	U1	13 FV 6 U1 4 U2	13 FV 5 U1 5 U2	11 FV 9 U1 3 U2	8 FV 9 U1 6 U2	U1
20.	poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>	24	34	16 FV 4 U1 4 U2	17 FV 7 U1	17 FV 6 U1 1 U2	12 FV 8 U1 4 U2	U1	22 FV 2 U1 10 U2	16 FV 13 U1 5 U2	15 FV 11 U1 7 U2 1XX	13 FV 10 U1 11 U2	U1
21.	skójką gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>	42	47	14 FV 11 U1 16 U2 1 XX	21 FV 20 U1 1 U2	31 FV 6 U1 4 U2 1 XX	9 FV 19 U1 14 U2	U2	10 FV 16 U1 18 U2 3 XX	19 FV 22 U1 5 U2 1 XX	24 FV 11 U1 7 U2 5 XX	9 FV 17 U1 18 U2 3 XX	U2
RYBY														
22.	strzebla błotna	<i>Phoxinus phoxinus</i>	5	20	5 FV	2 FV 1 U1 2 U2	2 FV 2 U1 1 U2	2 FV 1 U1 2 U2	XX	12 FV 4 U1 4 U2	16 FV 2 U1 2 U2	14 FV 3 U1 3 U2	14 FV 3 U1 3 U2	U1
GADY														
23.	żółw błotny	<i>Emys orbicularis</i>	11	18	6 FV 3 U1 2 U2	7 FV 2 U1 2 U2	6 FV 3 U1 1 U2 1 XX	5 FV 4 U1 2 U2	U1	7 FV 3 U1 6 U2 2 XX	12 FV 4 U1 2 U2	9 FV 3 U1 5 U2 1 XX	8 FV 1 U1 8 U2 1 XX	U2

SSAKI														
24.	ryś eurazjatycki	<i>Lynx lynx</i>	3	5	1 FV 2 U1	1 FV 2 U1	1 FV 2 U1	1 FV 2 U1	U1	1 U1 3 U2 1 XX	4 U1 1 U2	5 U1	2 U1 3 U2	U2
25.	suseł perełkowany	<i>Spermophilus suslicus</i>	6	7	2 FV 4 U2	3 FV 2 U1 1 U2	2 FV 4 U2	2 FV 4 U2	U2	3 FV 2 U1 2 U2	3 FV 4 U1	3 FV 2 U1 2 U2	3 FV 2 U1 2 U2	U1
26.	wilk	<i>Canis lupus</i>	3	7	2 FV 1 U1	2 FV 1 U1	2 FV 1 U1	2 FV 1 U1	XX	3 FV 4 XX	1 FV 6 U1	3 FV 4 U1	3 FV 4 U1	U1
27.	żubr	<i>Bison bonasus</i>	4	4	2 FV 2 U1	2 FV 2 U1	2 FV 2 U1	2 FV 2 U1	U1	4 FV	2 FV 2 U1	4 FV	4 FV	FV
RAZEM			336	525	4 FV 14 U1 5 U2 4 XX					4 FV 13 U1 10 U2				

Uwaga: Kolorem ciemnozielonym zaznaczono gatunki, dla których wyniki monitoringu wskazują na poprawę stanu ochrony w stosunku do poprzednich obserwacji, jasnozielonym – gatunki, gdzie poprawa jest pozorna, pomarańczowym – gatunki, dla których wyniki monitoringu wskazują na pogorszenie stanu ochrony w stosunku do ostatnich obserwacji. Kolorem szarym zaznaczono gatunki, dla których różnica w liczbie stanowisk między obu etapami prac była zbyt duża, żeby mówić o pogorszeniu się czy poprawie sytuacji gatunku.

Z 45 gatunków zwierząt objętych monitoringiem w latach 2013-2014 r. 18 (40%) nie było badanych w poprzednim etapie prac. Wśród 27 gatunków monitorowanych dwukrotnie jest 9, dla których wyniki obu etapów prac są nieporównywalne z uwagi bardzo dużą różnicę w liczbie stanowisk badanych w pierwszym i drugim etapie. Są to konarek tajgowy, pachnica dębowa, barczatka kataks, czerwończyk fioletek, przeplatka maturalna, sówka puszczykówka, strzebla błotna, żółw błotny i wilk.

Podobny stan ochrony

W przypadku 11 gatunków (41%) wyniki obu etapów monitoringu wskazują na podobny stan ochrony. Są to motyle: krasopani hera, modraszek eros, modraszek nausitous, modraszek telejus, niepylak mnemozyna, przeplatka aurinia, szlaczkoń szafraniec, ważka: trzepla zielona, mięczaki: poczarówka jajowata, poczwarówka zwężona, skójka gruboskorupowa. Jeden spośród tych gatunków wymaga komentarza:

Przeplatka aurinia. Wyniki obu etapów monitoringu wskazują, że stan gatunku jest niezadowolający U1. Niemniej proporcje poszczególnych ocen uległy wyraźnym zmianom na niekorzyść (udział ocen FV zmalał o połowę, z 65 do 32%). W obu etapach badano taką samą liczbę stanowisk, ale to nie były te same stanowiska. W ostatnim etapie prac zrezygnowano z 15 lokalizacji w woj. lubelskim, na których obserwacje w latach 2007-2008 z założenia służyły jedynie opracowaniu metodyki monitoringu. Należy dodać, że były to stanowiska położone w obszarach Natura 2000 na Lubelszczyźnie i stan gatunku na większości z ich był właściwy. Powtórnie badanych było tylko 19 stanowisk. W przypadku 3 z nich ogólny stan ochrony uległ pogorszeniu, a w przypadku jednego - poprawie w porównaniu z poprzednim badaniem. Zmiany w ocenach wiążą się z gorszymi ocenami stanu siedliska i perspektyw ochrony (zbyt intensywne wykaszanie, zarastanie, zmiany stosunków wodnych). Stan populacji pogorszył się tylko na 2 stanowiskach, a na 4 poprawił (co w jednym przypadku można wiązać z zabiegami ochrony czynnej). Reasumując, nie można mówić o istotnym pogorszeniu się stanu gatunku.

Lepszy stan ochrony

Wyniki monitoringu 2013-2014 wskazują na stan ochrony lepszy niż kilka lat temu w przypadku 3 gatunków: łątki ozdobnej, susła perełkowanego i żubra (Tab. 6b).

Susł perełkowany. W przypadku susła perełkowanego nastąpiła poprawa stanu populacji na 2 z 6 badanych w obu etapach stanowisk. Na jednym stanowisku poprawił się również stan siedliska. Należy podkreślić, że na wszystkich stanowiskach stosuje się zabiegi ochrony czynnej w celu poprawy jakości i utrzymania siedlisk gatunku (zapobieganie sukcesji).

Żubr. W przypadku żubra oceny ogólne na 2 stanowiskach uległy poprawie z uwagi na poprawę ocen dla parametrów populacja i perspektywy ochrony. We wszystkich 4 populacjach obserwowany jest przyrost populacji, prowadzone są liczne działania mające na celu poprawę warunków bytowania żubrów i przeciwdziałanie zagrożeniom i konfliktom.

Łątka ozdobna. Poprawa stanu ochrony jest tylko pozorna. Z dwóch stanowisk w badanych w poprzednim etapie, jedno znikło, a na drugim utrzymała się ocena niezadowolająca. Właściwy stan ochrony gatunku określono na wcześniej nie badanym (niedawno odkrytym) stanowisku.

Gorszy stan ochrony

Wyniki monitoringu 2013-2014 wskazują na stan ochrony gorszy niż kilka lat temu dla 4 gatunków: **modraszka ariona**, **strzępotka edypusa**, **strzępotka hero** oraz **ryśia azjatyckiego** (tab. 6b). Niższe oceny ogólne na części stanowisk wynikają z niższych aktualnych ocen populacji (niższa liczebność). W przypadku motyli może to być efektem fluktuacji liczebności albo rzeczywistego pogorszenia kondycji lokalnych populacji na skutek niekorzystnych zmian siedliskowych (nie dotyczy strzępotka edypusa).

Modraszek arion. Wyniki poprzedniego etapu monitoringu wskazują na stan niezadowolający U1, a wyniki obecnego – na stan zły U2. Proporcja ocen U2 zwiększyła się z 25% do 46%. Spośród 12 stanowisk badanych w obu etapach prac na pięciu stanowiskach ocena ogólna jest aktualnie niższa (spadek z U1 na U2 na trzech stanowiskach i z FV na U1 na dwóch). We wszystkich przypadkach na gorsze oceny ogólne miały wpływ gorsze oceny stanu populacji, a w prawie wszystkich - także

gorsze oceny stanu siedliska. Nie wiadomo jednak, czy mamy do czynienia z rzeczywistym pogorszeniem się kondycji lokalnych populacji w efekcie niekorzystnych zmian siedliskowych, czy też z wieloletnimi fluktuacjami liczebności.

Strzępotek edypus. Wyniki poprzedniego etapu monitoringu wskazują na stan niezadawalający U1, a wyniki obecnego – na stan zły U2. Oceny ogólne pozostały bez zmian w przypadku 6 z 8 powtórnie monitorowanych stanowisk. Dla 2 stanowisk aktualne oceny są niższe, na co decydujący wpływ miały niższe obserwowane liczebności gatunku, a co za tym idzie niższa ocena stanu populacji. Stan siedlisk generalnie pozostał bez zmian na większości stanowisk (tylko na jednym uległ pogorszeniu – inwazja trzciny). W przypadku perspektyw ogólny bilans zmian jest na „plus”. Ostatecznie, tylko w jednym przypadku można wiązać aktualny gorszy stan populacji z pogorszeniem się stanu siedliska. Na drugim przyczyna jest nieznana (fluktuacje liczebności?).

Strzępotek hero. Wyniki poprzedniego etapu monitoringu wskazują na stan niezadawalający U1 gatunku, a wyniki obecnego – na stan zły U2. W przypadku 6 stanowisk badanych powtórnie oceny nie uległy zmianom tylko na dwóch stanowiskach w woj. opolskim U2. Były to oceny U2. Gatunek tam najprawdopodobniej wyginął. Na pozostałych 4 stanowiskach oceny stanu ochrony w 2014 r. były gorsze niż w 2011. W trzech przypadkach wynikają z niższych liczebności gatunku w roku 2014, co z kolei może być efektem rzeczywistego pogorszenia kondycji lokalnych populacji wskutek niekorzystnych zmian siedliskowych, jak również wieloletnich fluktuacji liczebności. Brak danych porównawczych w czasie i przestrzeni jak również niedostatek wiedzy dotyczącej ekologii gatunku w Polsce sprawia, że nadal nie jest możliwe stworzenie waloryzacji dla wskaźników stanu siedliska. Dlatego w obu etapach prac stan siedlisk na większości stanowisk określono jako nieznaną (XX). Przyznane w trzech przypadkach oceny złe (U2) dotyczą bardzo zdegenerowanych siedlisk na stanowiskach, gdzie gatunek wyginął i na jednym stanowisku, którego większa część została ostatnio zalesiona.

Ryś eurazjatycki. Wyniki poprzedniego etapu monitoringu wskazują na stan niezadawalający U1, a wyniki obecnego – na stan zły U2. Oceny ogólne pozostały bez zmian w przypadku jednego z trzech powtórnie monitorowanych stanowisk. Dla 2 stanowisk aktualne oceny są niższe, na co decydujący wpływ miały gorsze oceny stanu populacji (bardzo niska liczba samic prowadzących młode). Stan siedlisk uległ pogorszeniu tylko na jednym stanowisku (duży spadek wartości wskaźnika baza pokarmowa), a na dwóch stanowiskach pozostał bez zmian.

Jak wyżej wspomniano, w przypadku 9 gatunków bardzo duża różnica w liczbie stanowisk badanych w dwóch etapach prac sprawia, że wyniki są nieporównywalne. Poniżej porównano wyniki obu etapów monitoringu dla stanowisk badanych w obu etapach prac.

Konarek tajgowy. W ramach monitoringu przyrodniczego GIOŚ gatunek ten badany był po raz pierwszy w 2007 r. na 7 stanowiskach zlokalizowanych w różnych rejonach Puszczy Białowieskiej. W 2013 r. pracami monitoringowymi objęto – zgodnie z rekomendacją w przewodniku metodycznym monitoringu - jedno reprezentatywne stanowisko: Białowieski Park Narodowy, gdzie gatunek jest najczęściej znajdowany i gdzie ma najlepsze warunki rozwoju. Stanowisko to obejmuje dwa stanowiska badane w poprzednim etapie prac. Dla tych stanowisk wyniki obu etapów monitoringu są zbieżne (FV dla wszystkich parametrów).

Pachnica dębowa. Porównanie ocen parametrów stanu ochrony jest możliwe tylko dla 12 stanowisk. Aktualnie oceny ogólne stanu ochrony na 5 stanowiskach pozostały bez zmian, na 5 stanowiskach były niższe i na 2 wyższe niż w poprzednim etapie prac. Zmiany wynikają z ocen stanu populacji. Tam, gdzie były one gorsze,

obniżeniu uległa liczba drzew z potwierdzeniem pachnicy na stanowiskach. Można to wiązać z wycinką drzew zasiedlonych przez pachnicę w ramach inwestycji drogowych, naturalnym zamieraniem i wypadaniem drzew bądź innymi, bliżej niezidentyfikowanymi czynnikami. Oceny siedliska oraz perspektyw ochrony były stosunkowo stabilne. Niewielkie zmiany na „plus” i „minus” bilansowały się.

Barczatka kataks. Na większości z 8 stanowisk badanych w obu etapach prac stan gatunku oceniono aktualnie niżej niż w poprzednio. Wówczas przeważały oceny FV. Aktualne niższe oceny wynikają głównie z obniżenia wartości wskaźnika względna liczebność, co z kolei może być wynikiem naturalnych wahań liczebności populacji, charakterystycznych dla populacji na granicy zasięgu geograficznego (takich jak barczatka kataks). Na żadnym stanowisku nie stwierdzono pogorszenia się stanu siedlisk, tak, jak poprzednio na większości z tych stanowisk oceniono jakość siedlisk jako dobrą. Również oceny perspektyw na większości stanowisk pozostały takie same. Tylko na 1 stanowisku uległy pogorszeniu ze względu na obserwowane procesy sukcesyjne.

Czerwończyk fioletek. W przypadku 5 stanowisk spośród 16 ocenianych powtórnie ocena ogólna jest aktualnie niższa niż poprzednio (spadek z FV na U1) ze względu na niższe oceny stanu populacji i/lub siedliska. Tylko na jednym stanowisku ogólny stan ochrony oceniono obecnie wyżej niż poprzednio ze względu na lepszą ocenę parametru „populacja” (wyższa liczebność). Jeśli chodzi o poszczególne parametry, to gorszy stan populacji stwierdzono na 5 stanowiskach, ze względu na mniejsze zagęszczenia imagines, co mogło mieć związek z sezonowymi fluktuacjami liczebności lub też zmianami siedliskowymi (zarastanie, intensywne koszenie w nieodpowiednich terminach). Stan siedlisk został bowiem oceniony obecnie niżej w przypadku 6 stanowisk (a na żadnym stanowisku nie stwierdzono poprawy). Trzeba jednak pamiętać o istotnych zmianach jakie nastąpiły jeśli chodzi o wskaźniki stanu w stosunku do tych przyjętych podczas pilotażowego monitoringu (dodano dwa nowe wskaźniki – powierzchnia siedliska i zarastanie ekspansywnymi bylinami co może wpływać na bardziej konserwatywne ocenianie stanu siedliska).

Przeplatka matura. Porównanie wyników monitoringu dla 8 powtórnie badanych stanowisk pokazuje brak zmian tylko na 2 stanowiskach, na 4 stanowiskach aktualne oceny ogólne są gorsze, a w przypadku kolejnych 2 stanowisk poprzednie oceny XX zostały aktualnie doprecyzowane, jako złe U2. Stwierdza się wyraźny regres populacyjny na większości stanowisk, a na niektórych także pogorszenie się stanu siedlisk. Przyczyn tych niekorzystnych zmian można upatrywać w niekorzystnym zbiegu czynników abiotycznych w roku 2013 (wiosenne opady deszczu i powódzie). Można je też wiązać z naturalnym (?) cyklicznym spadkiem populacyjnym, po szczytowej fazie wzrostu w latach 2010-2011, a także z pogarszaniem się jakości siedlisk lęgowych w lasach (choroba jesionów, miejscami wycinki i wadliwe/nietrafne nasadzenia, sukcesja roślinności w siedliskach lęgowych).

Sówka puszczykówka. Tylko jedno stanowisko było badane w obu etapach prac (wcześniej było znane tylko jedno stanowisko występowania gatunku). Poprzednio, zarówno stan ogólny, jak i wszystkie parametry oceniono jako nieznanne (XX), aktualnie jako złe (U2). Pomimo intensywnych poszukiwań w latach 2007-2008 obecności gatunku nie udało się potwierdzić, a na ocenę stanu siedliska nie pozwalał ówczesny stan wiedzy. W trakcie prac monitoringowych w latach 2013-2014 również nie udało się potwierdzić występowania gatunku na tym stanowisku; tym razem stan populacji określono już jako złe U2 (brak stwierdzeń w 2 kolejnych etapach monitoringu). Z tego też powodu i perspektywy ochrony określono jako złe. Stan siedlisk oceniono aktualnie jako niezadowolający U1, ale nie odbiega on od stanu siedlisk na innych znanych aktualnie stanowiskach, gdzie populacje sówki puszczykówki występują stosunkowo licznie. Gatunek ten na omawianym stanowisku został najprawdopodobniej wyeksplorowany przez kolekcjonerów motyli.

Strzebla błotna. W poprzednim etapie monitoringu badano jedynie 5 stanowisk, które nie stanowiły dobrej reprezentacji zasobów i rozmieszczenia geograficznego gatunku w Polsce. Trzy spośród nich już nie istnieją: dwa wskutek wyschnięcia, zaś trzecie w wyniku silnego wzrostu zakwaszenia wody powyżej progu tolerancji ryb. Jeśli chodzi o pozostałe dwa stanowiska badane w obu etapach prac, w przypadku jednego utrzymał się właściwy FV stan gatunku, a w przypadku drugiego wyraźnej poprawie uległ stan siedlisk i perspektywy ochrony (z U2 na FV). Poprawa warunków siedliskowych związana jest z dużym i trwałym wzrostem poziomu wody w samym zbiorniku i jego bliskim otoczeniu. Stan populacji w obu etapach prac określono jako dobry (FV).

Żółw błotny. Powtórnie badano 10 stanowisk; w przypadku 6 z ich oceny ogólne stanu ochrony pozostały bez zmian (przy czym na 5 stanowiskach utrzymał się stan właściwy), na jednym stanowisku ocena jest aktualnie wyższa, a na 3 niższa (U2) niż poprzednio (U1). Pogorszenie się stanu gatunku na 2 stanowiskach wynika z gorszych ocen stanu populacji (niższa liczebność), a w jednym przypadku z gorszej oceny perspektyw ochrony (stwierdzenia obcego gatunku żółwi, stwierdzenia kalekiej samicy). Największą zmianę odnotowano w Ujściu Ilanki, dotychczas najliczniejszego stanowiska w zachodniej Polsce, gdzie liczebność szacowano na około 100 osobników, a obecnie na ok. 30-50 osobników. Jest to efekt działalności głównie szopa pracza i wzmożonego ruchu samochodów na lokalnych drogach, na których giną żółwie wędrujące na lęgowiska.

Wilk. W przypadku 3 stanowisk badanych w obu etapach prac, tylko oceny stanu siedlisk pozostały bez zmian na wszystkich stanowiskach. Dobry stan populacji i dobre oceny perspektyw utrzymały się na 2 stanowiskach, a na trzecim poprawiły się z U1 na FV (wyższe zagęszczenia populacji, a w związku z tym poprawie uległa również ocena perspektyw ochrony). Ostatecznie dla wszystkich 3 stanowisk stan gatunku oceniono aktualnie jako właściwy, poprzednio – dla dwóch.